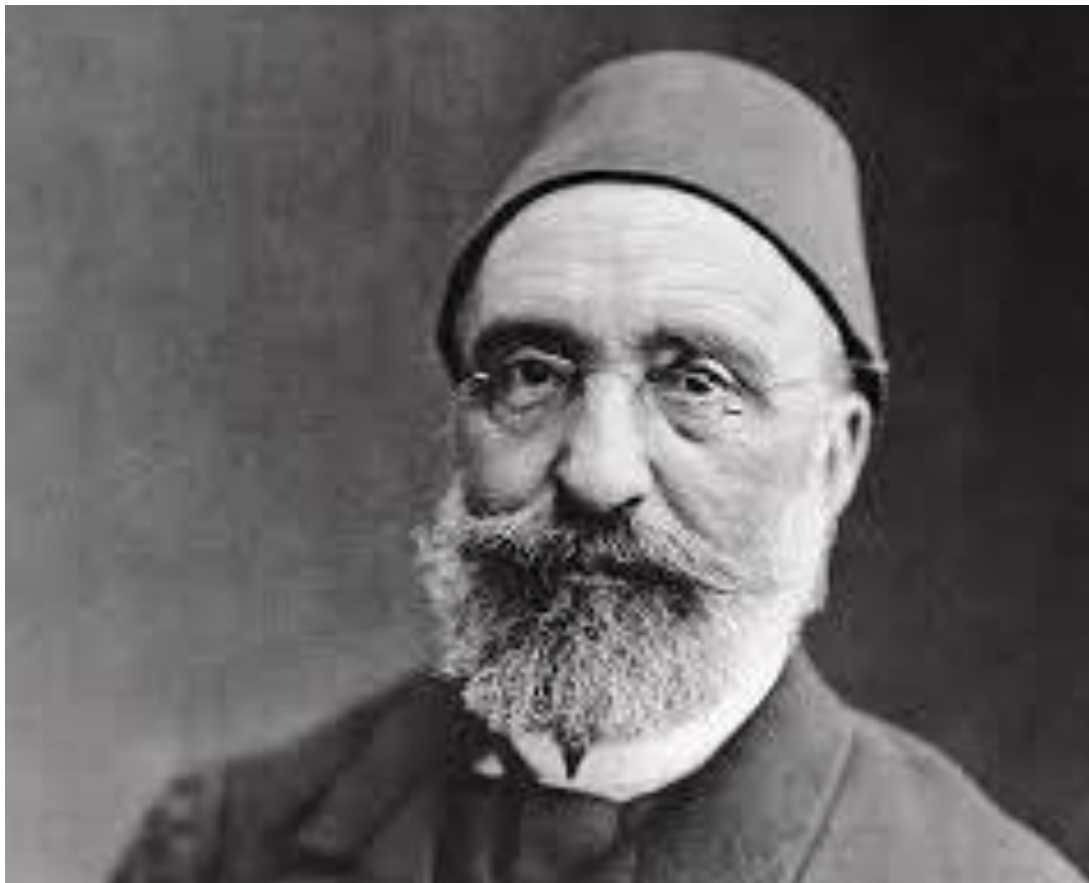

VILAJETSKI ZAKON IZ 1867. GODINE

Analiza teksta

Kontekstualizacija pravnog akta: Osmansko carstvo u 19. stoljeću

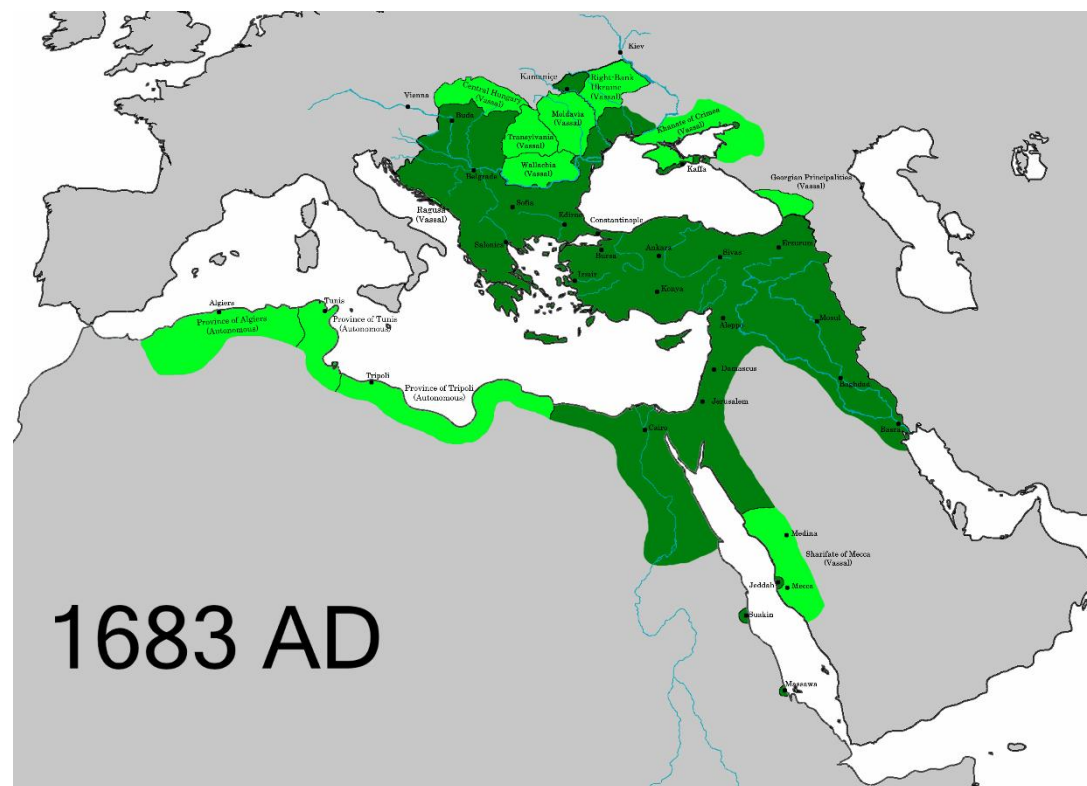
PRAVNI FAKULTET UNIVERZITETA U SARAJEVU

- Prelomna tačka u posmatranju historije Osmanskog carstva bio je Karlovački mir iz 1699. godine
- Moć carstva u opadanju – pritisci na granicama rezultiraju gubitkom teritorije
- Početak devetnaestog stoljeća znači i početak buđenja nacionalnih pokreta – Osmansko carstvo kao multietnička država u opasnosti
- Slabljenje državnih institucija pogoršava krizu
- Krajem osamnaestog stoljeća osmanski sultani ugledaju se na evropske uzore u nadi za revitalizacijom carstva
- Reforma teče sporo i uz mnogo otpora nekih slojeva stanovništva

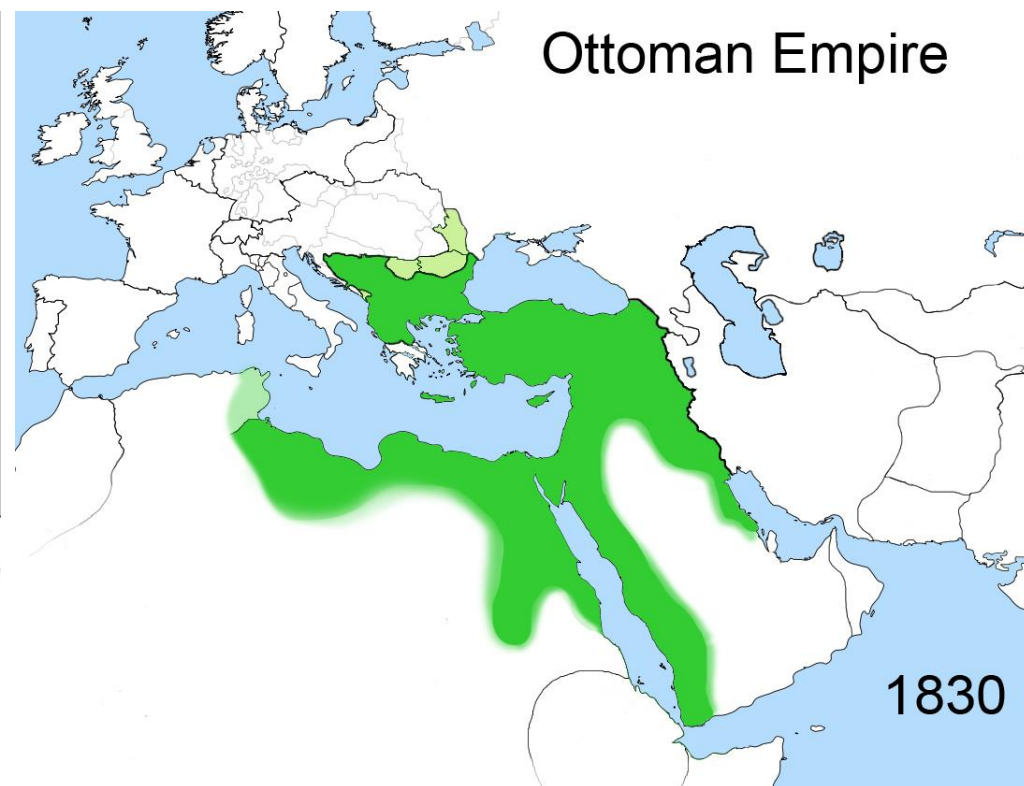
Kontekstualizacija pravnog akta: Osmansko carstvo u 19. stoljeću

PRAVNI FAKULTET UNIVERZITETA U SARAJEVU

Osmansko carstvo na vrhuncu teritorijalne ekspanzije

Osmansko carstvo u osvit tanzimatske reforme

Sistem uprave u Osmanskom carstvu prije donošenja Vilajetske uredbe

PRAVNI FAKULTET UNIVERZITETA U SARAJEVU

- Moć centralne vlasti bila je slaba i efikanost uprave je u velikoj mjeri bila u rukama lokalne elite
- Lokalne elite nisu imale interes da provode tanzimatsku reformu
- Formalno, na čelu elajeta nalazio se valija – njegova moć bila je ograničena dvostrukim sistemom kontrole što ga je ograničavalo u vršenju dužnosti
- Drugu fazu tanzimatske reforme obilježava decentralizacija uprave, u smislu jačanja ovlaštenja valije
- Uprkos tome, lokalni elementi su i dalje otežavale efikasno upravljanje – osmanska vlast je stoga slala „strožije“ valije kako bi omogućili reformu – primjer Omer-paše Latasa
- Finansiranje lokalnih službenika nije bilo adekvatno i rezultiralo je porastom korupcije

Uredba o organizaciji vilajeta

- Reforma uprave u Osmanskom carstvu je za uzor imala francuski *prefet* sistem – činovnici koji su predvodili tanzimatsku reformu su često preuzimali francuska rješenja
- Svrha reforme je bila:
 - Jačanje centralne vlasti
 - Pravičnija lokalna vlast
- Reforma je također bila inspirisana iskustvima Midhata paše na čelu niškog ejaleta – efikasno se nosio sa nacionalističkim tendencijama iz Bugarske i Srbije, i inkorporirao je nemuslimanske elemente u upravu

Uredba o organizaciji vilajeta

- „Uprava građanskim, finansijskim, policijskim i političkim poslovima vilajeta i izvršavanje sudskih odluka povjerava se valiji koga postavlja njegovo veličanstvo car. Kao što je dužan da provodi sve naredbe Carstva, valija vilajeta je isto tako dužan da, u okviru ovlaštenja, vrši unutarnju upravu vilajeta.“
- „Pod upravom valije postojaće jedan *idare medžlis* (upravno vijeće). Način postavljanja tog vijeća izložiće se u drugoj glavi, a biće sastavljeno od: mufetiša (inspektora) šerijatskih sudija, defterdara, mektubdžije, referenta za vanjske poslove (haridžije mudiri) i izabranih predstavnika iz naroda, od kojih će dvojica biti muslimani, a dvojica nemuslimani“
- Koje organe vlasti uvodi Uredba o organizaciji vilajeta?
- Na koji način su zastupljeni interesi podanika?
- Na koji način su zastupljeni interesi vjerskih manjina?

Uredba o organizaciji vilajeta

- Finansijski i računski poslovi vilajeta povjeriće se jednom finansijskom službeniku...odgovoran je izravno ministarstvu finansija
- Opšti poslovi vilajetske korespondencije povjeriće se jednom službeniku koga postavlja Carstvo...
- Centralna vlada će na prijedlog Ministarstva inostranih poslova postaviti jednog službenika...
- Šta zaključujemo iz citiranih dijelova Uredbe?
- Kako na osnovu citiranih odredbi percipiramo osmanski sistem uprave?

Uredba o organizaciji vilajeta

- U svakoj kazi (srez) postojaće jedan kadija. On je nadležan da rješava sve sporove koji spadaju u nadležnost šerijatskog suda, izuzimajući sporove koji se rješavaju na osnovu građanskih zakona. Kadiju imenuje i postavlja sultan, na prijedlog šejh ul-islama.
- U svakom sjedištu kaze postojaće sreski građanski sud (meclis-i deavi). Ovaj sud stajaće pod predsjedništvom kadije kaze, a sastojaće se od tri člana, muslimana i nemuslimana, pod nazivom porotnici (mumeyiz)
- Koji je razlog postojanja sreskog građanskog suda uz kadiju?
- Šta nam govori činjenica da kadiju imenuje sultan?
- Šta je u nadležnosti kadije?

PRAVNI FAKULTET UNIVERZITETA U SARAJEVU

HVALA NA PAŽNJI!